

Soldat 9. april 1940 og derefter

*Skrevet omkring 1978 af Søren Peter Sørensen, født 1919 i Øster Hornum*¹

Den 8. april skulle 2. og 3. kompagni på skydebanen for sidste gang inden afrejsen til Glumsø. Alt forløb ganske normalt til omkring middagstid, hvor skydningen pludselig blev afbrudt med ordren "Hold inde". Skiver og alt grej, som var stillet op, blev i største hast samlet sammen på depotet, og da alt var på plads, fik kompagniet ordre til at træde an. Premierløjtnant Bonne beordrede os straks tilbage til kasernen i ilmarch, cirka 5 - 6 kilometer. Gid pokker havde dem, tænkte vi. Hvilke julelege har de mon nu hittet på? Måske var der tale om en forestående natøvelse?²

Ved ankomsten til kasernen "dampede" vi og var våde af sved efter den lange strækning i ilmarch. Hurtig afklædning af udrustning og klunset på plads i en fart og derefter træde an til spisning. Klokken må på dette tidspunkt have været omkring 14 - 15. Under spisningen blev der givet os en kort orientering om årsagen til den hurtige hjemmarch, lydende nogenlunde således: I morges har englændere og franskmænd foretaget mineudlægning langs den norske vestkyst. Fra generalkommandoen var der til garnisonerne indløbet meddelelse om, at store motoriserede troppstyrker i øjeblikket går i stilling syd for den danske grænse. I Nordtyske havne foretages der indskibning af tropper og materiel.³ Som følge heraf må det formodes, at et eller andet er i gære. Vi skulle derfor med øjeblikkelig virkning ligge alarmberedskab, hvilket vil sige, at vi skal være krigsklare til hurtig udrykning.

Mange af os havde svært ved at se alvoren i alt dette "hurlumhej", og sammenlignede det med et af de sædvanlige øvelsesgrundlag: Nu er fjenden gået i land her eller der og så videre, og vi skal nu ud og kaste ham tilbage. Men der skulle ikke gå lang tid, før vi alle blev klar over, at det nu var alvor. Officererne gik rundt med alvorlige miner og uddelte ordrer snart her og snart der.

Løjtnant Isberg, en forhenværende fremmedlegionær, holdt os løbende underrettet om situationen og bedyrede os, at inden i morgen ville vi være i kamp. Tyskerne havde muligvis til hensigt at gøre landgang i Danmark og Norge. Måske Sverige med.

Ingen af os tog denne dystre forudsigelse for andet end noget som nok snart gik i lave igen. Da vi havde fået samlet alt vort grej og pakket vort ekstra bagagetornyster, samt alle vore private ejendele, lød fløjten, som signal til at kompagniet skulle træde an. De tunge ammunitionskasser med skarpe patroner blev båret frem, og alle øvelsespatroner skulle afleveres. Magasiner til rekylgeværer skulle straks oplades med skarpt. Dette foregik på specielle lademaskiner, og derefter fyldtes magasintaskerne og geværskytternes patrontasker. Først da gik det egentlig op for os, at det nu var alvor og det ikke var en realistisk natøvelse, vi skulle ud på.

---

¹ 10 km sydøst for Ålborg.

² Sørensen lå ved 2. Kompagni ved 19. Bataljon, der modtog alarmberedskabet kl. 13.20. Kun 2. Kompagni var på skydebanen på Ore, og kl. 15 er kompagniet tilbage på kasernen. Bataljonnens to andre kompagnier (3. og 5. Kompagni) var på kasernen. Desuden havde 19. Bataljon to kompagnier (1. og 4. Kompagni) på Slagelse Kaserne.

³ Dette er en efterrationalisering. Oplysninger om tyske styrker syd for grænsen og i havnene blev tilbageholdt af chefen for generalstaben, general Gørtz, der mente, at den slags oplysninger kun ville vække uro! I stedet bredte rygterne sig. Ingen lokale chefer, herunder regimentschefen oberst Harrel, vidste andet end det, der stod i aviserne, herunder den engelske mineudlægning i norske farvande.

Geværene blev eftersat trukket blanke som til skarpskydning. Alle forberedelser blev truffet uden tilløb til panik eller uro, og de sædvanlige muntre tilråb og vittigheder forstummede nu ganske pludselig. Enhver havde nok at gøre med sit. Krammet skulle nu være i orden. Sådan ganske pludselig.

Ud på aftenen blev vi beordret i gaskammer for at prøve vore gasmasker med tåregas. Nogle kom ud derfra med grædende øjne og fik travlt med at stramme remme, så de bedre kunne slutte til. Hvor ofte har vi ikke under øvelse, især under løb, forbandet disse gasmasker, hvor det kneb med at trække vejret. Klokkeren cirka 22³⁰ var vi færdige i gaskammer, og hele krigsudrustningen skulle dermed være klar til kamp. Vi vidste, at en hurtig udrykning kun var et spørgsmål om tid efter aftenens hektiske forberedelser, men ingen vidste hvor hen eller hvor til. Ved cirka 23-tiden fik vi ordre til at vi måtte lægge os på sengene, men fuldt påklædte og feltudrustningen liggende klar ved siden af. Parat til at tage af sted i en fart.⁴

Vi lå længe og kunne naturligvis ikke sove. Vi snakkede og diskuterede situationen og gennemgik hele denne dags forvirring og hændelser. Blev det nu englænderne eller tyskerne, som kom først? Eller kommer de samtidig? Det blev meget sent inden der faldt ro over stuen, som lå i barakkens nederste etages østlige ende. Herfra var der en lille stribe udsigt til højdedragene på øvelsespladsen.

Ved firetiden vågnede jeg, som lå i nr. to seng fra vinduet og syntes at kunne høre motorstøj, hvilket forekom mig mærkeligt, eftersom der ikke fandtes motorkøretøjer på kasernen. Jeg stod op og kiggede ud ad vinduet mod øvelsespladsen, men bemærkede intet usædvanligt, og da ingen af stuekammeraterne vågnede, lagde jeg mig på sengen igen, men kunne naturligvis ikke sove mere. Der gik nogen tid, så var motorstøjen der igen og denne gang lød den nærmere. Det var lige før solopgang og var så småt ved at lysne derude i øst. Flere vågnede og vi skyndte os til vinduerne og så en sort, lavtflyvende maskine stryge hen over øvelsespladsen ud mod ”Iselingen”. Lige bagefter fulgte endnu en maskine, så nær, at vi tydeligt kunne se det tyske sort-hvide kors på siden. Så var krigen altså i fuld gang! Og hvad nu?⁵

En sirene i vagten ved udgangen til kaserne satte i med en hyletone. Hurtigt fik vi udrustningen og støvlerne på. Fat i geværer og rekylgeværer og trefoden (jeg var ”trefodsslæber”) og ud i kasernegården. Der blev for en gang skyld ingen tid til ret eller rør. Ordren lød på, at vi hurtigt skulle til Storstrømsbroen for at standse tyskerne og hindre dem i at komme over broen. Knap var ordren givet før der lød et forfærdeligt motorspektakel, og fra lav højde lige ned mod os brølede 28 Messerschmitt bombemaskiner i taghøjde. Vi kunne tydeligt se fjendens ansigter i cockpittet samt en maskinkanonskytte ligge på maven i en plexiglaskuppel i maskinens næse. Virkningen var lammende og chokerende. Vi troede bogstavelig talt, at vores sidste stund var nær. Inden vi nåede i flyverskjul, var alle maskinerne fløjet over os. Ordren om at træde an smeldede igen. På ny lød den forfærdelige larm, og alle 28 maskiner dykkede igen ned mod os. Jeg husker ikke, hvor mange gange denne manøvre gentog sig, men hensigten

---

⁴ Kl. 18.35 fik regimentet ordre om at sænke alarmberedskabet til ”forhøjet beredskab”. Dette skete kl. 20 ved 19. Bataljon. Herefter var det tilladt at aflægge uniform, remtøj og støvler, og officerer og befalingsmænd, der boede i byen, kunne tage hjem. Denne reduktion af beredskabet gav anledning til megen kritik efter krigen, men Sørensen har åbenbart ikke bemærket den – eller også har han bare glemt den.

⁵ Alle meldinger går på, at de første fly – jagere og transportfly, der kastede faldskærmstroppe ned over Masnedøfortet – først blev observeret kl. 5.10. Sørensen er altså først vågnet ved 5-tiden. Kl. 5.20 modtog vagthavende officer dagens første melding: ”Fremmede faldskærmstroppe går ned på Masnedø”. Herefter startede alarmeringen – og sirenen i hovedvagten. Samtidigt dukkede de første lette bombefly op over kasernen og byen.

hermed var ganske tydelig nok. Situationen var spændt. Vi sad som rotter i en fælde og kunne ikke komme ud. Der gik panik i kompagniets officerer, idet næstkommandant premierløjtnant Bonne ville have rekylgeværene på trefod stillet op for at skyd løs på maskinerne næste gang, de kom. Korporal Strib, som havde deltaget i den spanske borgerkrig, foreholdt premierløjtnanten det vanvittige i en sådan ordre som det rene selvmord. Planen blev opgivet, og vi flygtede ind i barakken, når maskinerne på ny vendte tilbage. Spillet var tabt!

En enkelt deling fra et andet kompagni nåede at slippe ud af kasernen fra en bagvej, men nåede ikke langt, før en tysk kampvogn indhentede dem, og de måtte overgive sig.⁶ Det hele var efterhånden blevet fuldstændig kaotisk. Vi skulle ud af kasernen og spredes, men var låst fast. Bange og modløse var vi, idet vi ikke vidste, hvornår de slog til. Tilmed var chokket fra bombemaskinernes skinangreb særdeles virkningsfuldt. Mellem klokken 5 og 5³⁰ kom ordren til overgivelse, og vi skulle forholde os rolige til tyskernes ankomst.⁷

Hensigten med de 28 Messerschmitter i angrebsformation var tydelig nok, erfarede vi bagefter, at holde os i skak indtil ordren om overgivelse nåede frem. I vor vanskelige situation følte vi nærmest ordren som en lettelse, selvom det var nedværdigende at opgive uden kamp. Til tyskernes ros vil jeg dog fremhæve, at de allerede i det første skinangreb kunne have knust os og barakkerne med for den sags skyld. Ud fra alle døre og skjulesteder myldrede vi nu frem i kasernegården for at se, hvad der nu ville ske. Det allerførste vi så af fjenden var en tysk motorcykel med sidevogn, hvori der sad en soldat bag en let maskinkanon. På siden af vognen var der på en kort stang et stort hvidt flag, en parlamentær, som svingede op foran oberst Harrels regimentskontor for at modtage garnisonens overgivelse.⁸

Ved en kort rundgang på kaserneområdet, som en lille flok af os foretog efter at kapitulationen var en kendsgerning, kunne vi konstatere, at tyskerne i nattens løb havde nedgravet maskingeværstillinger med mundingerne pegende mod kasernens udgange til øvelsespladsen. Disse stillinger, og flere andre, menes at være oprettet af tyske faldskærmsenheder, som nedkastedes over Madsnedø ved Storstrømsbroen mellem klokken cirka 2 og 3 om natten. Alt sammen var foregået i ly af mørket uden at garnisonen havde været informeret, eller havde de?⁹ Først klokken 5³⁰ omkring overgivelsestidspunktet afgik der melding fra garnisons-

---

⁶ Her svigter Sørensens hukommelse, eller også spiller den kaotiske situation ind. Det lykkedes faktisk 30 mand fra Sørensens kompagni at komme ud af kasernen kl. 5.45 i 2 lastvogne, der var rekvireret i byen. Opgaven var at besætte Masnedsundbroen og hindre tysk overgang. Efter alt at dømme blev styrken standset få hundrede meter udenfor hovedvagten af den tyske parlamentær på motorcykel. Resten af kompagniet blev ca. kl. 6 beordret ud på Brovejen, hvor der dengang var vej gennem kasernen til byen, med ordre om at gå i stilling omkring vejen og standse fjendtlig fremrykning fra Masnedsund. Der var ingen tyske kampvogne i Vordingborg den 9. april, men styrken blev indhentet af regimentsadjudanten på cykel og kaldt tilbage allerede kl. 6.15, så sandsynligvis var kun en deling nået ud på Brovejen – Sørensen var i hvert fald stadig på kasernen.

⁷ Her husker Sørensen forkert. Oberst Harrel modtog – som den første garnisonskommandant i landet – kapitulationsordren kl. 6.10. Beslutningen var truffet hos kongen på Amalienborg ved et møde, der sluttede kl. 6.

⁸ Den tyske parlamentær, kaptajn Klemm, ankom kl. 5.50, og hans opgave var at vinde tid. Han fortalte oberst Harrel, at der blev ført diplomatiske forhandlinger i København og foreslog, at regimentet ikke ydede modstand. Det lykkedes at forvirre Harrel så meget, at han hang i telefonen til ministeriet, indtil han kl. 6.10 fik at vide, at der ikke måtte ydes modstand.

⁹ Her omtaler Sørensen nogle rygter, der endda antyder, at garnisonen måske var orienteret om det tyske angreb. Den totale overrumpling gav naturligvis anledning til mange rygter og konspirationsteorier. Hvordan kunne det ske? Noget måtte have vidst noget? Forræderi? Ka-

kommandanten i Vordingborg til hærledelsen i København, at store styrker faldskærmstropper var nedkastet over Masnedø og gået i stillinger ved Storstrømsbroen.

At hele den tyske aktion mod garnisonen i Vordingborg kunne foregå uden danske tab, må tilskrives, at de angribende tyske styrker over alt undgik unødigt blodsudgydelse. Kun en tysk faldskærmssoldat, som landede i en højspændingsledning fra Madsnedøværket omkom som en levende fakkel.¹⁰ Der var ingen danske tab eller sårede under hele aktionen.

Efter overgivelsen var der livlig diskussion på belægningsstuerne, om vi nu skulle sendes til Tyskland i interneringslejre eller forblive på dansk grund. Ingen vidste noget om, hvilke overgivelsesbetingelser, der var stillet. På kaserneområdet blev der fundet enkelte flyveblade af det senere berømte ”Oprob”.

Afdelinger af tyske tropper rykkede ind på kasernen i stigende antal. Det var dem, som skulle forestå afvæbningen og tage imod de afleverede våben. Tavse og ydmygede stod vi nu ansigt til ansigt over for vore tyske besejrede. Med gensidigt nysgerrige blikke kiggede vi lidt på hinandens udrustning, våben, påklædning med mere. Vi danske var dårligt nok endnu kommet os over overrumplingschokket, som end ikke gav os en eneste chance for at yde modstand. På tyskernes ansigtsudtryk og deres indbyrdes samtale fremgik det ganske klart, at de betragtede vort militære udstyr som håbløst forældet eller underudviklet.¹¹ Disse første tyske soldater, som vi nu stod overfor og betragtede med behersket nysgerrighed, var unge veludrustede mænd. Efter deres udrustning og disciplin at dømme, må de på forhånd betragtes som en overlegen modstander i kamp. Som vi stod der i kasernegården i småflokke, besejret uden modstand, så kunne vi kun betegne dem som vore fjender. Endnu vidste vi ikke hvilke hensigter, de havde med os. Vi var faktisk forberedt på hvad som helst. Allerede et par timer efter overgivelsen begyndte luften at svirre med rygter om snart det ene og snart det andet, men havde intet som helst med virkeligheden at gøre.

Midt i den 9. aprils alvorlige situation og begivenheder, som vi så brat var hvirvlet ind i, opstod der også nogle mere eller mindre besynderlige scener. Ordren om standsning af al modstand affødte blandt officerer og mandskab forskellige reaktioner. Officererne lagde for med at rive deres distinktioner og skulderstropper af uniformerne. I vrede og skuffelse betragtede de sig pludselig som ligemænd med os menige. Ja, gik nærmest så vidt at sige du til os.¹² Selv de to af kompagniets ”hårdeste bananer”, premierløjtnant Bonne og kommandørofficiant Frederiksen, ”Melde-Frederik”, gik rundt uden skulderstropper og titulerede os ”du 59, du 47” og så videre. Alt sammen noget, som ingen på forhånd havde villet drømme om. Officiant Frederiksen var kompagniets skydelærer og forlangte altid på skydebanen, at skytterne skulle

---

sernen blev rigtignok omringet af tyske styrker, men det skete først efter kl. 7.15, da den tyske oberst havde været på kasernen og aftalt, hvordan våbenafleveringen skulle foregå. Da våbenafleveringen var slut om eftermiddagen, forsvandt tyskerne. Ingen tyske soldater kunne nå at grave sig ned om natten. De første kørte i land i Gedser ca. kl. 4.10, og faldskærmstropperne landede på Masnedø ca. kl. 5.10, og herfra tog de hjem med Gedserfærgen om eftermiddagen.

¹⁰ Dette vedholdende rygte blev aflivet af forfatteren Anders Bjørnvad og SEAS i 1983 (se Anders Bjørnvad: ”Hjemmehæren” note 22 side 533-534).

¹¹ Tyskernes vurdering er muligvis rigtigt opfattet af Sørensen, men den danske udrustning var ikke ”håbløst forældet” i 1940. Geværer M. 1889 var ganske vist lidt langt og uhåndterligt, men på højde med de fleste europæiske geværer og havde en bedre træfsikkerhed end det tyske infanterigevær. De danske rekylgeværer, ”Madam Madsen” og de dansk fremstillede 20 og 37 mm panserværnskanonerne var blandt de bedste i Europa.

¹² Dette udsagn fremgår ikke af andre beretninger eller rapporter og bygger måske kun på enkelte officerer/officianter ved 2. Kompagni?

melde, hvor skuddet menes at sidde på skiven inden der foretoges markering. I reglen var denne markering ikke i overensstemmelse med skyttens melding, deraf tilnavnet ”Melde-Frederik”.¹³

Omkring klokken cirka 8, da alt var overstået, spiste vi morgenmad i kostforplejningsbygningen. Danske soldater ved den ene side af midtergangen og en tysk deling på den anden side medbringende ved bordene deres udrustning og håndvåben. Under dette særprægede måltid sad vi og iagttog, hvordan de med deres lommeknive skar nogle humpler af deres medbragte brød, en mellemting mellem sigte- og rugbrød, og dertil skar nogle skiver pølse. Der var ingen margarine på brødet. Den tyske værnemagt var sparsom med forplejningen af sine soldater.

Efter morgenspisningen blev kompagniet beordret til at aflevere vore våben under tysk opsyn og med maskinpistolbevæbnet vagtpost. Værnemagten tog ingen chancer. Det var med vemod at skulle tage afsked med mit gode gamle gevær model 1889, som jeg havde slæbt rundt med siden rekruttiden. Nu blev det bare lagt i en bunke sammen med alle de andre, og vi skiltes for bestandig. Disse gamle 89'ere var for længst blevet forældet og utidssvarende, men skyde kunne de!¹⁴

Skæbnen, som ramte enheder af hæren i Sønderjylland var langt hårdere, idet flere af disse enheder var involveret i direkte kamphandlinger mod tyskerne og havde tab flere steder. Man skal ikke blot have været soldat, men også have oplevet virkningen af regeringens ordre den 9. april, for helt at fatte hvor knusende og rystende den virkede. Da det meddeltes os, at vi var internerede på kasernen under tyske vagter indtil videre, følte vi, at alle vore strabadser og møje i vinterens løb havde været fuldstændig nytteløse og uden nogen som helst mening.

Efter våbenafleveringen drev vi rundt i småflokke på kaserneområdet. Her husker jeg ganske tydeligt, at vi stod og kiggede ud over ”Fælleden” mod hovedvejen fra Storstrømsbroen til København. Her kunne vi iagttage endeløse, kilometer lange militærkolonner af tyskere på vej nordpå. Mellem disse enheder af last- og kampvogne marcherede kolonner af fodfolk.¹⁵ Der var også artilleriafdelinger. Som forhenværende bondedreng gjorde det mig ondt at se alle de mange heste forspændt de lettere artillerikanoner og måske før eller senere skulle ende deres dage på en slagmarks inferno. Senere på eftermiddagen kørte en tysk motorcykel med sidevogn ind i kasernegården for at aflevere et dansk gevær med påsat sleben bajonet samt de fyldte patrontasker. Disse effekter var frataget en tilfangetagen dansk soldat. En af dem, som lå i kantonement et sted på Sydsjælland. Denne ville ikke overgive sig sammen med de øvrige styrker, men havde besluttet sig af ”begynde for sig selv”. Forinden havde han dog nået at volde tyskerne en del bryderier.¹⁶

Hen under aften gav tyskerne ordre til at hele kasernen skulle mørklægges, under henvisning til at der kunne forventes et engelsk luftangreb. Jeg var mellem dem, som blev udkommanderet til at mørkelægge regimentets kontorlokaler. Materialet til denne pludselige mørklægning bestod udelukkende af tæpper hentet på depoter og tomme senge. Efter aftenspisningen sam-

---

¹³ A.H. Frederiksen var officiant og kompagniets kommandobefalingsmand, dvs. ansvarlig for kompagniets administration. Der er ikke noget, der hedder ”kommandørofficiant”. Premierløjtnant Ernst Bonne blev i 1941 nazisympatisør og indtrådte i Schalburgkorpset i 1944. Efter befrielsen blev han afskediget og degraderet til løjtnant, men fik lov til at stå i krigsstyrken!

¹⁴ Se note 11.

¹⁵ 198. Infanteridivision, der besatte Sjælland, havde ingen kampvogne og kun få lastvogne. Alle de transportvogne, der passerede 9. april var hestetrukne. Bortset fra et maskingeværkompagni på motorcykler med sidevogn var fjenden lige så ”let” som 5. Regiment.

¹⁶ Det kan Sørensen ikke vide noget om, så sandsynligvis er det et rygte.

ledes kompagniet i barakkens samlingsstue, hvor premierløjtnant Bonne gav os en redegørelse over dagens hændelser. Her lyttede vi for første gang til en dansk stemme fra England, som berettede om den igangværende invasion af Norge. Jeg husker ganske tydeligt hvilken trængsel, der var omkring samlingsstuens gamle skrattende radio for at høre nyt udefra. Stemmen fra England berettede om samling af tyske krigsskibe i Oslofjorden. Blandt disse var en tysk slagkrydser, så vidt jeg husker hed den ”Blücher”. Kampene på Oslofjorden havde krævet betydelige tyske tab.

Næste dag mærkede vi for alvor, at vi var internerede, idet vi da kun måtte opholde os på belægningsstuerne, altså kun sengene at sidde på. Tiden fordrev vi med kortspil og hvad der ellers fandtes af spil på kasernen. Efterhånden som alle de aktuelle emner var uddebatterede, var der til sidst ikke så meget at tale om. For at lade vore tyske vagter forstå, at vi stadig var danske soldater, lukkede vi vinduerne op og sad skiftevis en mand i hvert vindue med benene hængende udenfor og sang danske sange. Endda for fuld udblæsning. Den ene skulle overgå den anden i højden, så det efterhånden blev mere en festforestilling end en egentlig sangdemonstration. Tyskerne følte sig til sidst provokerede og der udstedtes forbud mod at synge på kasernen, ligeså skulle alle vinduer holdes lukkede. Så vidt jeg husker, blev der allerede næste dag lempet lidt på interneringen, så vi også måtte komme på soldaterhjemmet. Dels kunne vi skrive lidt til dem derhjemme og fortælle om, hvordan det stod til, og dels kunne vi igen læse aviser, købe kaffe og andre fornødenheder. Et stadigt omdiskuteret spørgsmål var: ”Hvad ville de med os? Skal vi hjemsendes eller hvad”.

Denne lediggang var en hård fjende at kæmpe imod for os raske unge mennesker, som slet ikke kendte til, hvad det egentlig vil sige og ikke have noget at tage sig til. Ganske vist samlede vi en gang imellem for at blive orienteret om den seneste udvikling. Således glemmer jeg aldrig en dag omkring midten af interneringsperioden, at kompagniet fik lov til at gå marchtur ud til skydebanen og tilbage igen. Det meste af turen gik gennem godset Rosenfeldts skove. Det var skønt igen at få rørt benene efter nogle dages stilstand. Ud over det før nævnte syngeforbud, så mærkede vi faktisk ikke ret meget til den tyske besættelsesmagt.

Et par dage efter den 9. april stillede 3. kompagni op i kasernegården.¹⁷ Anledningen var, at en dagsbefaling fra chefen for generalkommandoen, general W. W. Prior, skulle oplæses. Hovedpunkterne i denne dagsbefaling var ”en tak til alle hærens afdelinger for deres loyalitet mod konge og fædreland. Ingen af jer har svigtet jer pligt, og kan derfor alle med oprejst pande se hver i øjnene i bevidstheden om, at have gjort, hvad man forventede af dem”. Derefter mindedes de tretten faldne soldater fra hæren samt tre grænsegendarmer, som faldt i kamp om morgenen den 9. april.

Endelig kom meddelelsen om, at hele hæren skulle demobiliseres og hjemsendes. Noget som der længe havde været rygter om. Dog skulle der udtages en otte til ti mand fra hvert kompagni, der fortsat skulle ligge inde til bevogtningsopgaver. Det var spændende! Nu begyndte der endelig at ske noget! Udvælgelsen af disse ”eftersiddere” foregik ved lodtrækning, og jeg var imellem dem, som skulle hjemsendes. Glæden herover blev imidlertid kun ret kort, idet at vi blev gjort bekendt med, at vi kunne forvente genindkaldelse senere til denne bevogtningsopgave.

---

¹⁷ 13.-14. april blev de fleste hjemsendt, og resten af bataljonen blev samlet i 3. Kompagni, der blev hjemsendt 18. april, bortset fra 50 mand, vagtstyrken, der blev overført til 1. Regiment i København. 19. april blev kasernen – undtagen depoter - afleveret til tyskerne. Af hjælpetropper og træn blev der formeret en såkaldt ”soigneringsstyrke” på 68 mand, der skulle vedligeholde våben og andet materiel (depottjeneste).

En landmand fra Lolland, hvis søn var mellem dem, som skulle blive inde, rettede en henvendelse til garnisonen og tilbød en god betaling for en frivillig afløser for sønnen. Landmanden ville gerne have sønnen hjem for at få tilsået sine marker og mente, at kunne undvære denne til tjeneste om vinteren! Da jeg imidlertid befandt mig i en ret vanskelig situation, idet en så hurtig hjemsendelse var så godt som ensbetydende med arbejdsløshed resten af sommeren. Efter den tyske besættelse var der kun udsigt til trange tider med arbejdsløshed og stagnation over alt. Jeg besluttede straks at tage mod tilbuddet og få tjenesten overstået i et stræk. Til sidst var cirka halvdelen af os til denne eftertjeneste. De såkaldte byttere, som valgte at blive helt færdige.

Den 18. april lød ordren til 3. kompagni, som stod opstillet i kasernegården foran kostforplejningsbygningen: ”Som civil, trød af”, og kompagniet var dermed hjemsendt.¹⁸ Vi, der blev tilbage, stod her i morgensolen med blandede følelser og tog afsked med ”krigskammeraterne”, som nu om en liden stund ville være på vej mod civilisationen. Vi, der blev tilbage, fik ordre til at gøre os klar til afrejse til København og begav os derefter til stationen med hele vor oppakning på ryggen. Denne fyldte temmelig meget, idet vi også måtte medbringe hele vort civile antræk fra soldaterhjemmet. Ved middagstid den 18. april, to dage efter dronning Margrethes fødsel, ankom vi til hovedstaden. Som en lille flok pakæsler begav vi os på vej mod Nyboder, hvor vi skulle indlogeres på den gamle søkadetskole, som lå på hjørnet af Gernersegade og Store Kongensgade. På vor vandring herud vakte vi en del opsigt, idet københavnere troede, at hele den danske hær var ophørt med at eksistere efter den tyske besættelse.

Da vi ankom til kasernen, var denne endnu ikke rømmet af marinen, og hele vagtkompagniet måtte derfor stuves sammen i gymnastiksalen. Gulvet var fuldstændig dækket med madrasser, således at vi om natten lå som sardiner i dåse. Efter et par dages forløb forlod de sidste marinere kasernen, og vi kunne indrette os under mere behagelige forhold. Vi var nu indgået i 21. bataljons vagtkompagni for det næste halve år med kun bevogtningsopgaver ved hærens institutioner i København for øje. Efter at have fået udleveret helt nyt klud og udrustning, kunne vi endelig fremtræde som ganske nydelige soldater. Hver dag hele sommeren rykkede et nyt vagthold ud til afløsning, så alle hovedstadens militære anlæg, som så efter hjemkomsten havde fri resten af dagen.

Beretningen om hin skæbnesvangre dag den 9. april 1940 er bygget på de personlige oplevelser samt indtryk af de, i denne forbindelse, forekomne hændelser, som har bundfældet sig i ens erindring på en måde, der er uforglemmelig. Kun i enkelte tilfælde har jeg haft nogle hurtigt nedkradsede notater at støtte mig til. Egentlig kan jeg undre mig over, at disse ikke for længst er smidt væk sammen med andre beskrivelser og ting, som jeg i dag godt kan se, burde være bevaret for eftertiden. Nu efter cirka 38 års forløb har jeg endelig kunnet beslutte mig til at forsøge om det er muligt at rekonstruere og samtidig skildre hele hændelsesforløbet, således som jeg oplevede den 9. april 1940 og tiden, der fulgte. Denne dag var en skæbnedag for vort land, som i de næste fem år kom til at berøre hver eneste borger på en eller anden måde.

Med denne skildring har det naturligvis aldrig været til hensigt at beskæftige mig med krigs- eller Danmarkshistorie, men kun et lille stykke selvbiografi. Kun et primitivt forsøg på at gengive, hvad en Hornumdreng, for jeg var trods alt ikke andet, oplevede denne dag for så mange år siden. Med beklagelse må jeg tilføje, at mange hændelser og detaljer er efterhånden gledet ud af hukommelsen. Og mere følger naturligvis efter, såfremt det tilbageværende stof ikke bliver nedskrevet inden den uundgåelige naturlige forkalkning af hjernen tilstøver resten. Os, som har oplevet den 9. april i trøjen uden egentlige kamphandlinger har dog haft oplevelsen, som børn eller børnebørn ad åre måske har interesse i at læse lidt om.

---

¹⁸ Se note 17.

Tyskerne fra omkring besættelsestidens begyndelse, således som jeg husker dem, kan på ingen måde sammenlignes med besættelsestropperne mod krigens slutning. Disse var nu forvandlet til mere eller mindre "vilde horder", som udøvede et rent rædselsregime med død og lemlæstelse til følge.

Som jeg oplevede soldatertiden i København og senere befrielsen 5. maj 1945 berettes om andet steds.